

پرونده الکترونیک سلامت

دکتر آمیندا امان الهی
متخصص پزشکی اجتماعی و کارشناس
گروه مدیریت برنامه های سلامت مرکز
مدیریت شبکه وزارت بهداشت

مقدمه

سلامت و بهبود نتایج بالینی و مالی خود در راستای بهره‌مندی از آخرین دستاوردها و فناوری‌ها، گام‌های مؤثری برداشته است.

طرح موضوع الکترونیکی شدن پرونده‌های پزشکی در ایران عمری بیش از دو دهه دارد، رویکردی که در سال‌های اولیه دهه ۸۰ در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به طور جدی مورد بحث و پیگیری قرار گرفت. در اسناد بالادستی نیز با استناد به قوانین برنامه چهارم و پنجم و ششم توسعه، وزارت بهداشت موظف به اجرای پرونده الکترونیک سلامت برای همه افراد جامعه شده است. این مسأله در وزارت بهداشت و معاونت بهداشت فراز و فرودهای بسیار داشته و در دوره‌های زمانی مختلف، سیاست‌های گوناگون در این زمینه اتخاذ شده است. تا اینکه سرانجام در سال ۱۳۹۵ استفاده از سامانه سیب (سامانه یکپارچه بهداشت) به دانشگاه‌ها ابلاغ شد. در حال حاضر (در اواخر سال ۹۶) برای بیش از ۶۸ میلیون نفر ایرانی و غیر ایرانی در سامانه «سیب» پرونده تشکیل شده است. علاوه بر این دو سامانه «تاب» و «سینا» نیز در دانشگاه‌های علوم پزشکی گلستان و مشهد فعال بوده و به عنوان پرونده الکترونیک استفاده می‌شوند.

اعلامیه هزاره که در پنجاه و پنجمین جلسه علنی سازمان ملل متحد در سپتامبر ۲۰۰۰ توسط ۱۸۹ کشور عضو مورد توافق قرار گرفت، فناوری اطلاعات و ارتباطات را ابزاری مهم برای دستیابی به اهداف این سازمان اعم از کاهش فقر، اصلاح ارایه خدمات آموزشی و بهداشتی، آسان‌سازی دسترسی به خدمات دولتی و اعتلای سطح بهداشت و سلامت جوامع، معرفی می‌کند، لذا با توجه به اهمیت مدارک پزشکی، به عنوان مهمترین منبع اطلاعاتی نظام سلامت، می‌توان اذعان داشت که یکی از ابعاد مهم کاربرد فناوری اطلاعات در نظام سلامت که نقش مؤثری در افزایش اثربخشی خدمات سلامت ایفا می‌کند، ایجاد پرونده الکترونیک سلامت است.

در دنیای کنونی هر مؤسسه‌ای که از فناوری اطلاعات و شبکه‌ای ارتباطی بدون بهره‌بردار باشد، بتدریج از جریان ارتباطات جهانی دور خواهد ماند، از این رو صنایع مختلف، ارتقای کیفیت و افزایش بهره‌وری خود در دنیای پر رقابت امروز را منوط به استفاده از فناوری اطلاعات می‌دانند، بدون شک صنعت سلامت نیز با وجود تمام فراز و فرودها از این تحولات مصون نبوده است. نظام سلامت همواره به منظور ارتقای سطح

تعریف پرونده الکترونیک سلامت در ایران

مجموعه همه اطلاعات مرتبط با سلامت شهروندان، از پیش از تولد تا پس از مرگ که به شکل مداوم و با گذشت زمان به شکل الکترونیکی ذخیره می شود و در صورت نیاز، بدون ارتباط با مکان یا زمان خاص، تمام یا بخشی از آن در دسترس افراد مجاز قرار خواهد گرفت. عبارت پرونده الکترونیک سلامت یکی از مهمترین مطالب در مقوله سلامت الکترونیکی است، چرا که سایر موضوعات مطرح شده در سلامت الکترونیک وابستگی زیادی با آن دارند. پرونده الکترونیک به عنوان یک سیستم اطلاعات تخصصی برای مدیریت سلامت در سطوح مختلف لازم و ضروری است.

کاربردها و مزایای پرونده الکترونیک سلامت

بدون وجود پرونده الکترونیک سلامت، دسترسی به اطلاعات یکپارچه سلامت افراد بسیار مشکل و حتی در بسیاری از موارد غیرممکن خواهد بود. از گزارش های متنوع به دست آمده از اطلاعات یکپارچه سلامت می توان برای مقاصد مدیریتی، نظارت و پژوهشی استفاده کرد. سایر کاربردهایی که می توان انتظار داشت شامل موارد زیر است:

دسترسی بهتر مردم به داده های سلامت خودشان و توانایی آنان در تصمیم گیری آگاهانه برای حفظ سلامت خود، فراهم کردن آگاهی های لازم در جهت برنامه ریزی های گروهی و جمعیتی، بهبود دسترسی به خدمات سلامت در مناطق دور افتاده و روستایی و محروم، افزایش کیفیت خدمات از طریق تشخیص و درمان به موقع. کیفیت بالای مستندسازی و استانداردسازی دقیق مستندات، کاهش اشتباه های کاری که به شکل تهدید در محیط کاری وجود دارد و افزایش چرخش مالی و حجم تراکنش ها به واسطه استفاده از اطلاعات جامع و بموقع، سهولت بازیابی داده ها، بهبود کیفیت ارائه خدمات و تنوع آموزشی.

پرونده الکترونیک سلامت با تسریع انجام خدمات بهداشتی درمانی و جلوگیری از اقدام های تکراری و مراجعه های بی مورد سبب صرفه جویی در زمان بیماران

و کارکنان سلامت می شود. پرونده الکترونیک سلامت به چند طریق می تواند به کاهش هزینه ها کمک کند که یکی از آنها، جلوگیری از تکرار اقدام های تشخیصی درمانی و کاهش درمان های تکراری است. با ثبت اطلاعات گذشته بیمار، نیازی به تکرار کردن بسیاری از آزمایش ها و اقدام های دیگر تشخیصی نیست. دیگر راه مدیریت هزینه های بخش بهداشت و درمان که از طریق پرونده الکترونیک سلامت انجام می شود، امکان مدیریت بیمه ها بر عملکرد ارائه دهندگان خدمت است که می تواند منجر به اعمال نظارت جهت کاهش هزینه های این بخش شود. همچنین لازم به ذکر است، یکی از چالش های مهم در بحث هزینه های درمان، موضوع درمان های القایی است. پرونده الکترونیک سلامت می تواند بستر لازم برای جلوگیری از ایجاد درمان القایی را فراهم کند. با توجه به اینکه امنیت اطلاعات و کنترل داده های بهداشتی هر بیمار از اجزای مهم در تمام سیستم های اطلاعاتی مراقبتی و بهداشتی است، انتقال نامناسب داده ها و استفاده نامطلوب از اطلاعات سبب بروز مسایلی در حوزه امنیت داده ها می شود. با توجه به مطالب عنوان شده، ایجاد یک برنامه امن و نفوذناپذیر در حوزه اطلاعات سلامت فردی باید دارای سه هدف اصلی و عمده باشد، حفظ حریم اطلاعاتی داده های اشخاص، اطمینان از درستی و دقت داده ها، اطمینان از دسترسی در بهنگام برای افرادی که قابلیت دسترسی در سطح مجاز برای آن ها تعریف شده است.

بدون وجود پرونده الکترونیک سلامت، دسترسی به اطلاعات یکپارچه سلامت افراد بسیار مشکل و حتی در بسیاری از موارد غیرممکن خواهد بود.

معایب و مشکلات پرونده الکترونیک سلامت

است. حفظ محرمانگی اسناد پزشکی اعم از اسناد الکترونیکی و غیرالکترونیکی از اهمیت بالایی برخوردار است. علاوه بر این جلوگیری از افشای اطلاعات شخصی توسط افراد فاقد صلاحیت، جلوگیری از انتشار پرونده های الکترونیکی و نیز پیشگیری از سایر تخلفات احتمالی از مهمترین اقدامات در این خصوص است.

تلفیق فعالیت های مراقبت بهداشتی، پیشرفت های فناوری و ارتباطات و بهره گیری از این پیشرفت ها برای بهبود مراقبت های بهداشتی، نوع سازمان های درگیر فرآیند اجرا، هماهنگی بین گروهی در سازمان ها، منابع مالی و زیرساخت های نرم و سخت، دسترسی به شبکه ها و... از جمله موارد مؤثر در پیشروی کند فرآیند پرونده الکترونیک سلامت

نتیجه گیری

بی شک ایجاد و راه اندازی پرونده الکترونیک سلامت از مهمترین تحولات نظام سلامت است و آشنایی با اصول آن برای تمامی سطوح شاغل در این سیستم ضروری و استفاده از آن در سطح وسیع امری غیر قابل اجتناب است. ولی در جهت کاربرد بهینه از آن ضروری است، برنامه ریزی مناسبی برای ارتقای توانمندی های مورد نیاز نیروی انسانی در سطوح مختلف ارائه خدمت، نظارت و مدیریت، تخصیص منابع مالی لازم در خصوص تهیه زیرساخت های فناوری های نوین اطلاعاتی، تحقیق و توسعه در خصوص اجرای هدفمند نظام الکترونیک سلامت، تهیه و تدوین ساختار حقوقی لازم جهت وضع قوانین و مقررات فناوری اطلاعات منطبق با استانداردهای منطقه ای و جهانی، ارتقای فرهنگ عمومی در خصوص استفاده از ابزارهای الکترونیک در امر سلامت و جلوگیری از مقاومت در برابر تغییر و... انجام شود.

منابع

۱. مقاله ارائه مدلی برای بهبود پرونده های پزشکی با ایجاد پرونده الکترونیک سلامت. سلمانی مجاور حمیدرضا، کرد مصطفی پور محبوبه، منصور کیایی کوکب، عموزاد خلیلی فاطمه، قوی کوتناپی نگین. مجله دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، آبان ۱۳۹۶: دوره ۷۵، شماره ۸: صفحات ۵۴۹-۵۵۴.
۲. مقاله نقش پرونده الکترونیک سلامت در ارائه اطلاعات بهداشتی. فخرزاد مریم، فخرزاد نورا الهدی، دهقانی مریم. مجله دانشگاهی یادگیری الکترونیکی. ۱۳۹۰: دوره ۲، شماره ۴: صفحات ۳۱-۴۰.